

RESERV OFFICEREN.

www.reservofficerarna.se | nummer 3 | 2019

Fick tillbaka
löneutfyllnad

**Ombord
på korvetten
under Baltops**

KONFLIKTZON

RO på farligt uppdrag i Mali

HAN HAR SIN VARDAG I MALI

AK5:an ligger nedanför sängens fotända. Pistolen och några magasin vid huvudändan. När han ska somna vet han exakt var han har sina skarpladdade tjänstevapen.

Här berättar reservofficeren Patrik Thunholm om sin vardag i Mali. Och om hur han har förändrats av att flera gånger se döden på nära håll.

Det första som slår honom är luften. Den känns så ren och sval, lätt att andas.

Och friheten. Här kan han promenera och röra sig var han vill utan att hela tiden tänka på säkerheten.

Patrik Thunholm är i Sverige på 15 dagars leave när vi träffas i en konferensanläggning i anslutning till Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) i Kista.

Sommar-Stockholm är en uppfriskande kontrast till det som annars är hans vardagsmiljö under hela 2019: EUTM och Mission Force Headquarters i Bamako, Mali.

– I Mali är luften fruktansvärt dålig. Den är fylld av partiklar och man känner att den är ohälsosam. I Bamako tar folk på soporna på gatorna och sätter eld på dem.

Basen där han bor och arbetar är stor del av tiden blir lite som ett fängelse.

– Det är som ett litet fort. Vi är låsta vid ett visst säkerhetstänk och varje gång vi lämnar fortet är det med kroppsskydd och hela paketet.

Vad gör du på EUTM i Mali?

– Jag är chef för J7, som är en liten cell på den operativa nivån. Det är jag, en österrikare, en sloven och en nederländare. Vi har dialogen med den maliska försvarsmakten om vilka utbildningar de vill ha. Utifrån signalerna vi får därifrån ger vi i uppdrag till enheterna under oss att utfor-

ma och leverera olika kurser. Det är kurser i förarutbildning, i topografi, artilleri, infanteri, allt möjligt, säger Patrik Thunholm och fortsätter:

– Det är både grundläggande soldatutbildning och kompanichelsutbildning. Efter varje kurs får vi en rapport om hur den har fungerat. Sedan återkopplar vi till den maliska försvarsmakten.

Har mycket på gång samtidigt

Patrik Thunholm skrattar ofta. Han visar entusiasm och glädje när han pratar om sina olika arbeten.

Han kastar sig mellan olika projekt och uppdrag, och har helst många saker på gång samtidigt.

Nu är han egentligen hemma för att vara ledig. Men mellan förberedelserna för dotterns studentfirande kan han inte låta bli att några gånger sticka in till arbetsplatsen han är tjänstledig från. Han åker dit för att ha några möten, för att ge den här intervjun och för att jobba med det sista på en speciell FOI-rapport som han har gjort vid sidan av sina ordinarie arbeten.

Själv beskriver han rapporten som "en riktigt cool svensk fallstudie".

Det är berättelsen om hur några personer från det antimilitaristiska nätverket Ofog genomförde en noga planerad aktion 2014. De lyckades plantera en fejkad nyhet om att ►

Patrik Thunholm är tjänstledig från Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI). Vid sidan av sitt ordinarie arbete undervisar han polisstudenter. För dem håller han praktiska föreläsningar inom de juridiska områdena missbruk, psykisk ohälsa och berusning.

Jag är lite av en rastlös arbetsmarknadsturist som hela tiden behöver nya utmaningar.

Patrik Thunholm

aktivister tagit sig in hos myndigheten ISP (Inspektionen för strategiska produkter).
– Man kan säga att de här personerna under några timmar kapade en svensk myndighets hela kommunikationsapparat. De gjorde det inte genom dataintrång, utan genom att skapa en falsk webbplats och skicka ut ett falskt pressmeddelande och iscensätta falska intervjuer, där de utgav sig för att vara olika chefer på myndigheten, berättar Patrik Thunholm.
Följden blev att både TT och Sveriges Radios ekoredaktion publicerade artiklar och nyhetsinslag med intervjuer de själva hade gjort – men som ändå var helt felaktiga. Alla som återpublicerade eller konsumerade dessa "nyheter" blev grundlurade.
Det dröjde några timmar innan några av Sveriges största nyhetsredaktioner insåg att de hade blivit blåsta och tvingades gå ut och dementera sina nyheter.
Rapporten är planerad att vara färdig under hösten och kommer att finnas tillgänglig på FOIs webbplats.
Fallstudien om Ofogs kupp mot myndigheten ISP hade kunnat ligga inom ramen för det som Patrik Thunholm arbetar med

till vardags som analytiker på FOI. Om det hade funnits en beställare.
– Men nu fanns inte det, så därför kunde jag ta ut svängarna lite mer. Normalt skriver jag rapporter på uppdrag av kanske MSB, Polismyndigheten eller Försvarsmakten. Då finns det mer tydligt definierat vad de vill att jag ska titta på.
Tidigare yrkesofficer och polis
Områden som han vanligen forskar och skriver om är informationsoperationer, hanteringsprocesser vid storskaliga terrorattentat och lägesbilder.
Patrik Thunholm har tidigare bland annat jobbat som yrkesofficer, polis och verksamhetschef vid brandkåren. Nu arbetar han på FOI – och som reservofficer på Ledningsregementet. Dessutom har han utbildat sig inom många olika områden.
Varför vill du ständigt vidare?
– Jag har inget bra svar på det. Jag är lite av en rastlös arbetsmarknadsturist som hela tiden behöver nya utmaningar. Det är inget jag är stolt över. Jag vill verkligen landa och bli kvar. Och då är FOI en bra plats. Här kan jag utvecklas och dra nytta av mina tidigare

Högkvarteret i Bamako är omgärdat av betongmurar och Hesco-systemets stora säckar och svetsade nät. Patrik Thunholm har en hatkärlek till Hesco: "Det skyddar mig mot yttre hot men markerar samtidigt gränsen mot den omgivning jag gärna skulle vilja utforska närmare."

erfarenheter. Min pappa pratade ofta om det där med guldklocka. Han tyckte det var helt vansinnigt när jag sade upp mig från Försvarsmakten år 2000.
Farlig miljö i Bamakotrafiken
En vecka efter vår träff i Kista står han och stirrar på ett bagageband. Flygresan till Malis huvudstad har tagit 15 timmar. Klockan är långt efter midnatt.
Bandet snurrar varv efter varv. Men Patrik Thunholms två incheckade insatsväskor kommer aldrig. Ingen annans bagage heller.
För andra gången är Patrik med om att regulerjäligheten till Bamako har gått tom på bagage.
Han får nöja sig med kabinväskan när han eskorteras igenom passkontrollen av två irländska kollegor som har mött upp.
Klockan hinner bli 03.35 innan de börjar den halvtimmeslånga bilresan från Bamako-Sénou International Airport till Mission Headquarters som ligger inne i huvudstaden.
Patrik Thunholm tittar trött ut genom bilfönstret. Läger märke till hur ovanligt tom vägen är. Allt han ser är några ensamma mo-

torcyklar och herrelösa åsnor som är uppe och går på vägen.
Om några timmar, efter den hastiga gryningen, kommer det att vara fullt av motorcyklar, bilar, cyklister, åsnekärror och fotgängare uppe på vägbanan. Närmare stan kommer en massa barn att kryssa runt i bilköerna. De knackar på sidorutan för att försöka sälja jordnötter eller vatservetter. Eller sprutar vatten på vindrutan för att tvätta den och tjäna en slant.
– Vi ser barn som är fem, sex och sju år som går runt mellan bilarna. Det är en farlig miljö. Jag har läst nånstans att i snitt får 18 personer om dagen sätta livet till i Bamakotrafiken.
Hur är säkerhetssituationen för er utländska officerare i Mali?
– Den bedöms väldigt olika. Kolleger som jobbar i Bamako på FN-uppdrag får röra sig fritt ute på stan. Vi som är här för EU får inte lämna basen på egen hand och aldrig utan stridsutrustning. Själva har jag inte råkat ut för något dramatiskt, men man blir hela tiden påmind, säger Patrik Thunholm och berättar:
– Varje gång vi rullar in på basen där ►

Patrik Thunholm
Född: 1973. Uppvuxen i Järfälla.
Jobb: Analytiker på FOI i Kista sedan 2017. Innan dess var han yrkesofficer i Flygvapnet, lärare och arbetslagsansvarig på en vittraskola, polis i yttre och inre tjänst samt verksamhetschef vid brandkåren i Attunda.
Utbildning: Flygvapnets officershögskola, Polishögskolan, fil.mag. offentlig rätt och fil.mag. strategisk information och kommunikation.
RO-tjänstgöring: Sedan 2016 regelbunden tjänstgöring som planeringsofficer (inriktning psykologiska operationer) vid Ledningsregementet i Enköping. Från december 2018 till december i år är han chef för en enhet vid European Union Training Mission Mali.
Militär grad: Major.

Hemma i järncontainern. Patrik Thunholm läser sina anteckningar på väggen som har blivit till whiteboardtavla.

Kurs i säkring av flygbas. Plötslig stridskontakt med fingerad fiende, och de övande kastar rök och genomför urdrägnings.

vi bor går vakterna igenom fordonet och tittar med speglar under för att leta efter sprängladdningar. Det flyger ofta drönare över basen. Vi vet inte varför de flyger här. Är det förberedelser inför något? När kommer det att hända? Var kommer det att hända? Har nästa drönare med sig en sprängladdning som ska släppas? Den typen av tankar får man och det är sådant vi övar för.

"Sov med ena ögat öppet"

24 februari skedde en attack mot träningsbasen i Koulikoro, sex mil från Bamako. Där jobbar sju svenskar i träningssteamet – och Patrik är ofta på plats.

– Det var en komplex attack mitt i natten med pickupper, motorcyklar, finkalibrig eld och bilbomber. De försökte öppna upp vaken med hjälp av en pickup som kördes av en självmordsbombare. Han sprängde sig själv, men vår spanska vaktstyrka var väldigt snabb och lyckades nedkämpa bil nummer två som var på väg in. Spanjorerna agerade väldigt vaket och det var också mycket tur inblandat.

Veckorna efter terrorattentatet tänkte

Patrik mycket på att det kunde hända farliga saker. Han sov – som han själv uttrycker det – "med ena ögat öppet".

Den värsta olyckan känns ibland hotande nära under tjänstgöringen i Mali. Men det är under arbete i Sverige som Patrik Thunholm har sett döden alldeles intill.

Flera gånger har han i tjänst varit med om att hitta unga människor döda. Två gånger har det varit personer som han kände eller hade åtminstone ytlig bekantskap med.

När Patrik som ung yrkesofficer tjänstgjorde som insatschef väcktes han mitt i natten. En av hans soldater hade begått självmord.

De sista orden som fänriken Thunholm hade sagt till killen som några timmar senare valde att avsluta sitt liv hade inte varit mjuka. Inte elakt menade, men hårda ord som var något slags vardagsmat i yrkesjargongen. Här bredvid kan du läsa Patrik Thunholms egen berättelse om händelsen 1998.

När Thunholm och hans kamrater hade gjort resultatlösa upplivningsförsök och den döde hämtats i ambulans fick den unge fän-

riken frågan av en överordnad: "Det är väl inget problem för dig att fortsätta din beredskapsvecka ut?"

Vad tänker du idag kring att din kapten nästan tog för givet att du skulle jobba vidare direkt efter kamratens självmord?

– Där och då var det inte alls något konstigt. Döden var ju en del av jobbet. Men med perspektiv på det hela så var det ju självklart inte alls bra att ens få frågan om jag kunde fullfölja beredskapsveckan.

Hur upplever du att den sociala miljön i Försvarsmakten generellt har utvecklats under de drygt 20 år som har gått sedan dess?

– Umgängesklimatet skulle jag säga är av ett helt annat slag idag. Mitt intryck är också att Försvarsmakten, precis som många andra arbetsgivare, har tagit stora kliv framåt inom områden som krisstöd och psykosocialt omhändertagande.

Hur har du påverkats av att flera gånger se döden så nära?

– För varje svår händelse jag varit med om i mina olika jobb har jag vuxit som människa. Jag har försökt bearbeta det inträffade genom att sätta ord på upplevelser och kän-

"Fänrik, han har hängt sig!"

VI STÅR i plutonsmaterieförrådet. Jag skriker:

– Hur kan du vara så klantig, din förbannade lök!

Några timmar senare ska jag skära av remmen till en sjukvårdsväska. Den har då trängt djupt in i den utskälldes hals.

Det är vår och jag har dygnetrunnberedskap på flygflottiljen. Mina 40 soldater är nyss hemkomna från en två veckor lång fältövning i de småländska skogarna. Jag är ansvarig för plutonens gemensamma materiel och står i förrådet för att hålla ett vakande öga på de saker som ställs in.

EN BANDAGERAD FOT drar min uppmärksamhet till sig. Det är sjukvårdsmannen Gustafsson som hoppar fram på kryckor. Det har skett en olycka på förlägningsplatsen. Jag ropar honom till mig och han ser rådd ut.

– Två veckors avlönad semester med utbildningsinslag och då går du och hugger dig i foten. Hur kan du vara så klantig, din förbannade lök!

Han svarar med en ursäkt och rör knappt en min.

Kvällen kommer. Och natten.

Jag väcks av en lätt knackning som följs av en darrig röst:

– Fänrik, ..., Gustafsson har hängt sig.

Han har hängt sig.

Mina ögon sparras upp. Jag försöker få ihop det jag hör i mitt huvud.

– Repetera, soldat!

Soldaten höjer rösten och nu går hans ord inte att missförstå.

LIKTEN FÄLLKNIV reser jag mig upp ur stolsängen. Som ett automatiserat beteende klär jag på mig den grönspräckliga uniformen.

Efter att ha sprungit de hundra meterna över kaserngården sliter jag upp kasern-dörren.

Det luktar skoputs.

In genom nästa dubbeldörr och fram till soldaternas logementskorridor. Några halvt om halvt påklädda soldater springer in i det gemensamma duschtrymmet med en sjukvårdsväska.

Jag följer efter.

En stol ligger omkullvält och i taket ser jag Gustafsson. Han hänger fritt. Uppspär-

rade ögon och täpspetsarna pekande rakt ner mot golvet.

Vi hjälps åt att skära loss honom. Han läggs ner på det kalla stengolvet.

TROTS UPPREPADE INBLÄSNINGAR och kraftiga tryck på bröstkorgen får vi ingen reaktion på våra återupplivningsförsök.

Det är några minuter kvar tills reveljen ska gå, men plutonen har redan vaknat till liv. Genom dörröppningen kan jag skymta några soldater som rör sig ute i korridoren. Från de bortre delarna hörs grät blandat med prat.

Genom min kropp går en känsla av handlingsförlamning.

Jag vill ha något stadigt att hålla i.

Med en tjock klump i halsen lyfter jag monofonen och anropar bevakningschefen.

– Olycka. Vi behöver en ambulans. Kasern 23. Lotsa genom flottliggrunden.

Det känns som att tiden står still.

Hur lång tid ska det egentligen behöva ta innan ambulansen kommer?

EFTER ETT TAG kommer ambulanspersonalen.

De rullar ut Gustafsson på en bår.

Nu är jag ensam igen.

Ensam.

Med 39 soldater.

Jag samlar dem i dagrummet. Det är nästan en timme kvar innan de andra befälens ska komma till jobbet för en ny arbetsdag.

Från platsen vid katederbordet sveper min blick över de kortsnaggade soldaterna. Jag vågar inte titta på någon särskild. Jag är 25 år och soldaterna är runt 18. Flera gråter högt medan andra sitter stela.

Tänkarna om vad jag ska säga får genom huvudet.

SENARE UNDER DAGEN får jag frågan:

– Det är väl inget problem för dig att fortsätta din beredskapsvecka ut?

– Nej, kapten.

Du hette Johan.

Johan Gustafsson.

Jag kallade dig aldrig vid förnamn.

Vi hittade aldrig något avskedsbrev.

Din mamma tyckte att vi bar skuld.

Andra har sagt att det inte var mitt fel.

Patrik Thunholm

Min dag i Mali

07.55 Morgonbrief med mitt multinationella J7-team över en kopp blaskigt kaffe.

09.30 Stabsgenomgång för samtliga J-chefer. Ordergivning och varvet runt.

10.30 Koordineringsmöte. Jag leder ett möte för att koordinera de taktiska elementens tränings- och rådgivningsinsatser.

13.10 KTC. Avfärd mot Koulikoro Training Center, sex mil väster om Bamako, för att följa en infanterikurs. Samtal med instruktörer och kursdeltagare.

18.15 Föredragning för generalen om den basförsvarsövning vi genomförde på högkvarteret förra veckan. Observationer och rekommendationer.

19.05 Whatsapp-samtal med hon som gör den allra största och viktigaste insatsen under de här tolv månaderna: min fru. Kvar hemma. Förtjänar medalj.

20.20 Konditionsträning med kroppsskydd och ryggsäck. Slingan runt EUTM-högkvarteret är 370 meter. Det blir 14 varv för att få ihop fem kilometer.

Marschträning med kroppsskydd och tung ryggsäck. Fysisk aktivitet är viktigt för Patrik Thunholm – inte minst som stresshantering i en inrutad tillvaro med ständiga faror.

lor. På så vis har jag kunnat gå starkare från en händelse till en annan.

Fick tragedin 1998 dig att fundera på jargongen i den militära miljön – och reflektera över hur du och dina kolleger uttrycker er?

– Kanske inte där och då, men absolut senare när jag hade fått distans till den kontexten. Om det varit möjligt hade jag inte tvekat att åka tillbaka i tiden och säga några väl valda ord till den person jag var då.

Ville tillbaka och bidra

År 2000 sade Patrik Thunholm upp sig från sin tjänst som yrkesofficer efter sju år i Försvarsmakten. 2016 gjorde han comeback som reservofficer på Ledningsregementet i Enköping.

Varför ville du tillbaka till Försvarsmakten?

– Ett återuppbyggt totalförsvaret i en orolig omvärld i kombination med efterfrågan på min civila och akademiska kompetens. Jag har ett stort intresse för totalförsvarsfrågor och kände att jag ville hit igen och bidra.

Några år efter återkomsten till Försvarsmakten befinner han sig i ett kustlöst västafrikanskt land för att utbilda den maliska armén.

Varför är det viktigt att EU engagerar sig i Mali?

– Den viktigaste målsättningen är att det inte ska bli regelrätt krig i hela landet. Vårt uppdrag är att stödja den maliska försvarsmakten genom att ge dem goda förutsättningar rent utbildningsmässigt för att bedriva de operationer som krävs mot olika terrorgrupper.

Klockan är 23.10 när Patrik Thunholm

ska gå och lägga sig efter ännu en innehållsrik dag i Mali. Junikvällen har varit nattsvart sedan halv åtta. Temperaturen har sjunkit till 28 grader.

Han har varit på toaletten som ligger i en annan byggnad. Gått tillbaka in i den fönsterlösa järncontainer där han bor. Låst dörren och lämnat nyckeln i, för att snabbt kunna komma ut.

Rummet är smalt och har två vånings-sängar. De övriga tre sovplatserna är tomma under den kommande natten.

Patrik Thunholm lägger sin Pistol 88 och några magasin på en låda vid sängens huvudända. Nedanför fotändan lägger han den laddade AK5:an på golvet intill ett skåp så att den inte ska glida iväg. Hjälmens bildförstärkare finns också där. Han når all utrustning utan att kliva ur sängen.

Han måste veta att vapnen ligger exakt på sina vanliga platser innan han vågar sluta ögonen innanför insektsnätet.

Det enda som hörs är suset från luftkonditioneringen.

Innan han somnar tänker han på familjen där hemma. Hustrun, de två tonårsbarnen, 560 mil bort.

Han hoppas att än en gång vakna av telefonens väckningssignal – och inget mer alarmerande än så.

På Nobeldagen den 10 december har reservofficeren Patrik Thunholm fullgjort sina tolv månader på EUTM i Bamako, Mali. Då flyger han hem till Stockholm för att bli kvar.

Text Jakob Lundberg

Foto Anna Svanberg, Bildbyrån
och Gergely Markhot, EUTM Mali

